ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

17. února 2005 *

Ve věci C-215/03,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES podaná rozhodnutím Rechtbank te 's-Gravenhage (Nizozemsko) ze dne 12. května 2003, došlým Soudnímu dvoru dne 19. května 2003, v řízení

Salah Oulane

proti

Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann, předseda senátu, N. Colneric, J. N. Cunha Rodrigues (zpravodaj), M. Ilešič a E. Levits, soudci,

* Jednací jazyk: nizozemština.

generální advokát: P. Léger,
vedoucí soudní kanceláře: M.-F. Contet, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 9. září 2004,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za S. Oulana M. N. R. Nasrullahem, advocaat,

— za Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie R. van Asperenem, advocaat,

— za belgickou vládu A. Snoecx, jako zmocněnkyní,

— za francouzskou vládu A. Bodard-Hermant, jako zmocněnkyní,

— za italskou vládu A. Cingolem, jako zmocněncem,

— za nizozemskou vládu J. van Bakel a H. G. Sevenster, jako zmocněnkyněmi,

— za Komisi Evropských společenství M. Condou-Durande a R. Troostersem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 21. října 2004,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 4 odst. 2 směrnice Rady 73/148/EHS ze dne 21. května 1973 o odstranění omezení pohybu a pobytu státních příslušníků členských států uvnitř Společenství v oblasti usazování a pohybu služeb (Úř. věst. L 172, s. 14; Zvl. vyd. 05/01, s. 167).

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi francouzským státním příslušníkem S. Oulanem a Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie (ministr pro záležitosti cizinců a integraci) ve věci jeho zadržení za účelem vyhoštění kvůli nepředložení průkazu totožnosti nebo cestovního pasu, které by dokazovaly, že je příslušníkem Společenství.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

3 Článek 4 odst. 2 směrnice 73/148 stanoví:

„Právo pobytu pro osoby poskytující a přijímající služby odpovídá délce poskytování služby.

Je-li tato doba delší než tři měsíce, vydá členský stát, na jehož území je služba poskytována, oprávnění k pobytu k doložení práva pobytu.

Je-li tato doba kratší nebo rovna třem měsícům, postačuje pro pobyt průkaz totožnosti nebo cestovní pas, s nímž dotyčná osoba vstoupila na území. Členský stát však může požadovat, aby dotyčná osoba svou přítomnost na jeho území ohlásila."

4 Článek 6 směrnice 73/148 stanoví:

„Členský stát může od žadatele o povolení k pobytu nebo o oprávnění k pobytu požadovat pouze:

a) předložení průkazu totožnosti nebo cestovního pasu, s nímž osoba vstoupila na jeho území;

b) doložení, že patří do jedné z kategorií osob uvedených v článcích 1 a 4."

Vnitrostátní právní úprava

5 Vreemdelingenwet (zákon o cizincích) ze dne 23. listopadu 2000 (Stbl. 2000, č. 495, dále jen „zákon") v článku 50 stanoví:

„1. Úředníci pověření sledováním státních hranic a kontrolou cizinců jsou oprávněni buď na základě skutečností a okolností, které objektivně vyvolávají rozumné podezření o neoprávněném pobytu, nebo v rámci boje proti neoprávněnému pobytu po překročení hranic zadržet osoby za účelem zjištění jejich totožnosti, státní příslušnosti a postavení, pokud jde o jejich právo pobytu [...].

2. Pokud totožnost zadržené osoby nemůže být neprodleně zjištěna, může být přesunuta na místo určené pro výslech. Zde je držena po dobu nepřekračující šest hodin, jestliže se nejedná o dobu mezi půlnocí a devátou hodinou ranní [...]"

6 Článek 59 zákona zejména stanoví, že pokud je to v zájmu veřejného pořádku nebo vyžaduje-li to bezpečnost státu, může být cizinec, jehož pobyt je neoprávněný, zadržen za účelem vyhoštění.

7 Článek 8:13 odst. 1 Vreemdelingenbesluit (vyhláška o cizincích, kterou se provádí zákon) ze dne 23. listopadu 2000 (Stbl. 2000, č. 497, dále jen „vyhláška") uvádí:

„K vyhoštění příslušníka Společenství se nepřistoupí, pokud nevyjde najevo, že nemá právo pobytu nebo toto právo zaniklo."

8 Bod B10/24 Vreemdelingencirculaire 2000 (oběžník o cizincích, Stcrt. 2000, s. 17) stanoví:

„Cizinec, který pobývá v Nizozemsku a prohlašuje, že požívá práv ze Smlouvy ES, ale nepředložil platný průkaz totožnosti nebo cestovní pas, je vyzván, aby předložil takový dokument. Pro předložení je mu stanovena přiměřená lhůta dvou týdnů."

Spor v původním řízení

9 Dne 3. prosince 2001 byl S. Oulane, podezřelý z nezákonného pobytu, zadržen nizozemskými úřady. Během výslechu S. Oulane, který neměl žádný průkaz totožnosti, prohlásil, že má francouzskou státní příslušnost, pobývá v Nizozemsku

asi 3 měsíce a je zde na dovolené. Nizozemské úřady jej zadržely za účelem jeho vyhoštění zejména z důvodu nebezpečí, že by se vyhýbal tomuto vyhoštění.

10 Dne 7. prosince 2001 předložil úřadům francouzský průkaz totožnosti. Úřady uznaly jeho příslušnost Společenství a již nepopíraly jeho právní postavení turisty. Rozhodnutím ze dne 10. prosince 2001 Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie zrušil opatření zadržení.

11 Dne 27. července 2002 byl S. Oulane zadržen železniční policií na nádraží Rotterdam Central v tunelu pro zboží nepřístupném veřejnosti. Jelikož u sebe neměl žádný doklad, kterým by mohl prokázat svou totožnost, byl vyslechnut a zadržen za účelem vyhoštění. Během svého výslechu prohlásil, že je v Nizozemsku 18 dní a že si přeje vrátit se do Francie. Nizozemské úřady uvedly jako důvod zadržení ochranu veřejného pořádku, protože bylo možno předpokládat, že by se dotyčná osoba pokoušela vyhnout vyhoštění.

12 Dne 2. srpna 2002 byl S. Oulane vyhoštěn do Francie.

Předběžné otázky

13 Salah Oulane napadl tato opatření zadržení u Rechtbank te 's-Gravenhage a požádal rovněž o přiznání náhrady škody.

14 Jelikož měl Rechtbank te 's-Gravenhage za to, že k řešení sporu, který mu byl předložen, je nezbytný výklad práva Společenství, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„Pokud jde o první řízení:

1) Je třeba, následkem odstranění kontrol na vnitřních hranicích, vykládat čl. 4 odst. 2 třetí pododstavec směrnice 73/148 [...] v tom smyslu, že právo pobytu osoby, která prohlašuje, že je turista a státní příslušník jiného členského státu, nemusí být uznáno úřady členského státu, v němž se dovolává práva pobytu, dokud nepředloží platný průkaz totožnosti nebo cestovní pas?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku, je třeba, za současného stavu práva Společenství, a obzvlášť s ohledem na zásadu zákazu diskriminace a volného pohybu služeb, učinit výjimku zavazující úřady členského státu, aby umožnily dotyčné osobě předložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu?

3) Je pro odpověď na druhou otázku důležité, že vnitrostátní právo členského státu, v němž se dotyčná osoba dovolává práva pobytu, neukládá žádnou obecnou povinnost prokázání totožnosti svým vlastním státním příslušníkům?

4) V případě kladné odpovědi na druhou otázku, ukládá současný stav práva Společenství členskému státu dodržet určité podmínky, pokud jde o lhůtu

vymezenou dotyčné osobě pro předložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu předtím, než přistoupí, ve formě opatření, ke správní sankci kvůli údajně nezákonnému pobytu?

5) Představuje správní sankce přijatá ve formě opatření uvedeného ve čtvrté otázce a spočívajícího v zadržení za účelem vyhoštění na základě článku 59 [zákona] před uplynutím lhůty uvedené v otázce čtvrté nepřiměřené porušení volného pohybu služeb?

6) V případě záporné odpovědi na první otázku, je možno mluvit, za současného stavu práva Společenství, o překážce volného pohybu služeb, pokud je osoba, která prohlašuje, že je turista a příslušník jiného členského státu, po dobu, dokud neprokáže své právo pobytu předložením platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu, a tak dlouho, dokud tento důkaz nepředloží, předmětem opatření zadržení za účelem vyhoštění na základě článku 59 [zákona] v zájmu veřejného pořádku, i pokud se zdá, že neexistuje žádná skutečná a vážná hrozba pro veřejný pořádek?

7) Pokud je prokázáno, že existuje překážka volného pohybu služeb (šestá otázka), je lhůta stanovená členským státem dotyčné osobě pro předložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu důležitá pro určení, zda je překážka odůvodněná?

8) Pokud je prokázáno, že existuje překážka volného pohybu služeb (šestá otázka), je pro určení její odůvodněnosti důležité, zda členský stát následně poskytuje, či neposkytuje náhradu škody za dobu, kdy byla dotyčná osoba zadržována předtím, než prokázala svou státní příslušnost platným průkazem totožnosti

nebo cestovním pasem, pokud je tato praxe v členském státě běžná v případě nezákonného zadržení cizinců?

9) V případě, že určitý členský stát nezavedl obecnou povinnost prokázání totožnosti, je právo Společenství, a zejména zásada zákazu diskriminace, překážkou tomu, aby osoba, která o sobě prohlašuje, že je turista, byla během kontroly uvnitř tohoto státu zaměřené na cizince předmětem opatření zadržení za účelem vyhoštění na základě článku 59 [zákona] po dobu, dokud tato osoba neprokázala své právo pobytu, kterého se dovolává, platným průkazem totožnosti nebo cestovním pasem, a tak dlouho, dokud tento důkaz nepředloží?

Pokud jde o druhé řízení:

10) Brání právo Společenství tomu, aby státní příslušník určitého členského státu nebyl považován za státního příslušníka, jehož právo pobytu je chráněno na základě práva Společenství, pokud se coby příjemce služeb práva pobytu ve státě, kde pobývá, nedomáhal?

11) Musí být pojem ‚příjemce služeb' v oblasti volného pohybu služeb vykládán v tom smyslu, že pokud osoba (i) pobývá v jiném členském státě po dlouhou dobu, i delší než šest měsíců, (ii) je zde zadržena pro činnost, kterou je možno potrestat, (iii) nemůže prokázat ani bydliště, ani trvalé ubytování a (iv) nemá peníze ani zavazadla, představuje pobyt této osoby v jiném členském státě dostatečný základ pro předpoklad, že je příjemcem turistických služeb nebo jiných služeb spojených s krátkodobým pobytem, jako například ubytování a stravování?"

K předběžným otázkám

K první otázce

15 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda má být čl. 4 odst. 2 třetí pododstavec směrnice 73/148 vykládán v tom smyslu, že pro uznání práva pobytu příjemce služeb, který je státním příslušníkem členského státu, jiným členským státem se vyžaduje předložení průkazu totožnosti nebo cestovního pasu tímto státním příslušníkem.

16 Úvodem je třeba připomenout, že zásada volného pohybu osob představuje jeden ze základů Společenství. Ustanovení jí věnovaná musí být tedy vykládána extenzivně (viz zejména rozsudek ze dne 9. listopadu 2000, Yiadom, C-357/98, Recueil, s. I-9265, bod 24).

17 Podle ustálené judikatury představuje právo příslušníků členského státu vstoupit na území jiného členského státu a pobývat tam, za účely stanovenými Smlouvou, právo přiznané přímo Smlouvou nebo popřípadě ustanoveními, která byla přijata k jejímu provedení (rozsudky ze dne 8. dubna 1976, Royer, 48/75, Recueil, s. 497, bod 31, a ze dne 5. března 1991, Giagounidis, C-376/89, Recueil, s. I-1069, bod 12).

18 V důsledku toho je nutno vydání oprávnění k pobytu státnímu příslušníku členského státu považovat nikoliv za konstitutivní právní akt, ale pouze za osvědčení ze strany členského státu individuální situace příslušníka jiného členského státu s ohledem na ustanovení práva Společenství (viz zejména rozsudek ze dne 23. března 2004, Collins, C-138/02, Recueil, s. I-2703, bod 40).

19 Pokud jde konkrétně o státní příslušníky členského státu, kteří pobývají v jiném členském státě coby příjemci služeb, stanoví článek 6 směrnice 73/148, že hostitelský členský stát může vyžadovat pro vydání oprávnění k pobytu předložení dokumentu, s nímž osoby vstoupily na jeho území. Navíc z čl. 4 odst. 2 třetího pododstavce téže směrnice vyplývá, že je-li doba poskytování služby kratší nebo rovna třem měsícům, postačuje pro pobyt dotyčné osoby průkaz totožnosti nebo cestovní pas.

20 Tyto podmínky nebyly předmětem žádné změny v rámci směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků volně se pohybovat a pobývat na území členských států, kterou se mění nařízení (EHS) č. 1612/68 a ruší se směrnice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46).

21 Z toho plyne, že členský stát má právo uložit příjemcům služeb, kteří jsou státními příslušníky jiných členských států a chtějí pobývat na jeho území, aby prokázali svou totožnost a státní příslušnost.

22 Jak správně zdůrazňuje Komise Evropských společenství, cílem povinnosti předložit platný průkaz totožnosti nebo cestovní pas je jednak zjednodušit řešení problémů spojených s prokázáním práva pobytu nejen pro občany, ale též pro vnitrostátní orgány, a jednak stanovit maximální podmínky, které může členský stát uložit dotyčným osobám pro uznání jejich práva pobytu.

23 Nicméně skutečnost, že totožnost lze prokázat pouze předložením, ve všech případech, platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu, přesahuje zjevně cíle směrnice 73/148.

24 Předložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu za účelem prokázání postavení příslušníka Společenství totiž představuje správní formalitu, jejímž jediným cílem je, aby vnitrostátní orgány doložily právo, které vyplývá přímo z postavení dotčené osoby.

25 Pokud dotyčná osoba nepředloží platný průkaz totožnosti nebo cestovní pas, nicméně však může jednoznačně prokázat svou státní příslušnost jinými prostředky, hostitelský členský stát nemůže zpochybnit její právo pobytu pouze z toho důvodu, že nepředložila jeden nebo druhý výše uvedený dokument (viz v tomto smyslu, v kontextu státních příslušníků třetích zemí, rozsudek ze dne 25. července 2002, MRAX, C-459/99, Recueil, s. I-6591, bod 62).

26 Je tedy namístě na první otázku odpověď tak, že čl. 4 odst. 2 třetí pododstavec směrnice 73/148 je nutno vykládat v tom smyslu, že členský stát nemůže pro uznání práva pobytu příjemce služeb, který je státním příslušníkem jiného členského státu, vyžadovat předložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu tímto příslušníkem, pokud lze jeho totožnost a státní příslušnost jednoznačně prokázat jinými prostředky.

27 Vzhledem k odpovědi na první otázku není namístě odpovídat na druhou a čtvrtou otázku.

Ke třetí otázce

28 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu, která si zachovává svoji užitečnost, i když nebyla zodpovězena druhá otázka, je, zda právo Společenství brání tomu, aby státní příslušníci členských států podléhali v jiných členských státech povinnosti předložit platný průkaz totožnosti nebo cestovní pas za účelem prokázání své státní příslušnosti, ačkoliv tento stát neukládá obecnou povinnost prokázání totožnosti vlastním státním příslušníkům.

29 Z předkládacího usnesení vyplývá, že podle vnitrostátní judikatury nizozemská právní úprava nestanoví všeobecnou povinnost prokázání totožnosti, ale omezené povinnosti vztahující se k určitým situacím. Jedna z takových povinností se týká kontroly cizinců.

30 Podle této judikatury osoba, která během kontroly prohlásí, že má nizozemskou státní příslušnost, musí věrohodně prokázat svou totožnost. Kromě předložení platného průkazu totožnosti, cestovního pasu nebo třeba i řidičského průkazu vydaného v Nizozemsku postačí pro věrohodné prokázání totožnosti i nahlédnutí do údajů, které mají k dispozici místní nizozemské orgány. Oproti tomu, pokud občan prohlásí, že je státním příslušníkem jiného členského státu, ale není schopen

předložit platný průkaz totožnosti nebo cestovní pas, vnitrostátní orgány ho zadrží, dokud tyto dokumenty nepředloží.

31 Za těchto podmínek, jak též uvádí předkládající soud, musí státní příslušníci jiných členských států, kteří pobývají v Nizozemsku za účely stanovenými Smlouvou, prakticky pořád při sobě nosit průkaz totožnosti, zatímco státní příslušníci tohoto členského státu takovou povinnost nemají.

32 Je namístě zdůraznit, že takový systém způsobuje zřejmé rozdílné zacházení mezi nizozemskými státními příslušníky a státními příslušníky ostatních členských států. Takové rozdílné zacházení je Smlouvou zakázáno.

33 Článek 49 ES je totiž v oblasti volného pohybu služeb zvláštním vyjádřením zásady rovnosti zacházení upravené v článku 12 ES, která zakazuje jakoukoli diskriminaci založenou na státní příslušnosti (viz rozsudky ze dne 5. prosince 1989, Komise v. Itálie, C-3/88, Recueil, s. 4035, bod 8, a ze dne 16. ledna 2003, Komise v. Itálie, C-388/01, Recueil, s. I-721, bod 13).

34 Právo Společenství zajisté nebrání tomu, aby členský stát prováděl kontroly povinnosti být vždy schopen prokázat svoji totožnost, ale pouze za podmínky, že ukládá stejnou povinnost, pokud jde o průkaz totožnosti, vlastním státním příslušníkům (rozsudky ze dne 27. dubna 1989, Komise v. Belgie, C-321/87, Recueil, s. 997, bod 12, a ze dne 30. dubna 1998, Komise v. Německo, C-24/97, Recueil, s. I-2133, bod 13).

35 Na třetí otázku je tedy třeba odpovědět tak, že článek 49 ES brání tomu, aby státní příslušníci členských států podléhali v jiném členském státě povinnosti předložit platný průkaz totožnosti nebo cestovní pas za účelem prokázání své státní příslušnosti, jestliže tento členský stát neukládá všeobecnou povinnost prokázat totožnost vlastním státním příslušníkům, kterým umožňuje, aby prokázali svou totožnost všemi prostředky, které připouští vnitrostátní právo.

K páté, šesté, sedmé, osmé a deváté otázce

36 Podstatou páté, šesté, sedmé, osmé a deváté otázky předkládajícího soudu je, zda představuje opatření zadržení státního příslušníka jiného členského státu za účelem jeho vyhoštění přijaté z důvodu nepředložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu, i když nedošlo k ohrožení veřejného pořádku, překážku volného pohybu služeb, a v případě kladné odpovědi, zda taková překážka může být odůvodněná.

37 Nejdříve je třeba uvést, že zásada volného pohybu služeb upravená článkem 49 ES zahrnuje svobodu příjemců služeb bez omezení se vydat do jiného členského státu, aby jim tam byla poskytnuta služba, přičemž turisté se považují za příjemce služeb (rozsudek ze dne 19. ledna 1999, Calfa, C-348/96, Recueil, s. I-11, bod 16).

38 Jak již Soudní dvůr rozhodl, členské státy mohou sankcionovat porušení povinnosti předložit průkaz totožnosti nebo cestovní pas, pokud jsou tyto sankce srovnatelné s těmi, které se použijí při podobných vnitrostátních porušeních a pokud jsou

přiměřené (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 21. září 1999, Wijsenbeek, C-378/97, Recueil, s. I-6207, bod 44).

39 Nizozemské království však jednak neukládá svým státním příslušníkům obecnou povinnost prokázání totožnosti, neboť jim umožňuje prokázat svou totožnost všemi prostředky.

40 Kromě toho opatření uvěznění nebo vyhoštění odůvodněná výhradně tím, že dotyčná osoba nesplnila zákonné formality týkající se kontroly cizinců, ohrožují samotnou podstatu práva pobytu zaručeného přímo právem Společenství a jsou zjevně nepřiměřená závažnosti porušení (viz rozsudky ze dne 3. července 1980, Pieck, 157/79, Recueil, s. 2171, body 18 a 19; ze dne 12. prosince 1989, Messner, C-265/88, Recueil, s. 4209, bod 14, a výše uvedený rozsudek MRAX, bod 78).

41 Opatření zadržení by mohlo být založeno pouze na ustanovení, které obsahuje výslovnou výjimku, jako je článek 8 směrnice 73/148, který umožňuje členským státům stanovit omezení práva pobytu státních příslušníků jiných členských států z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo ochrany zdraví (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek ze dne 16. ledna 2003, Komise v. Itálie, bod 19).

42 Předběžné otázky nicméně vycházejí z předpokladu, že žádná skutečná a vážná hrozba pro veřejný pořádek nenastala. Skutečnost nesplnění zákonných formalit týkajících se vstupu, pohybu a pobytu cizinců nemůže sama o sobě představovat ohrožení veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti (viz výše uvedené rozsudky Royer, bod 47, a MRAX, bod 79).

43 V této souvislosti je třeba dodat, jak také správně uvedl generální advokát v bodě 103 svého stanoviska, že není relevantní, že lze následně přiznat náhradu škody z důvodu nezákonnosti zadržení.

44 S ohledem na výše uvedené je namístě na tyto otázky odpovědět tak, že opatření zadržení státního příslušníka jiného členského státu za účelem jeho vyhoštění přijaté z důvodu nepředložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu, i když nedošlo k ohrožení veřejného pořádku, představuje neodůvodněnou překážku volného pohybu služeb, a je tedy v rozporu s článkem 49 ES.

K desáté a jedenácté otázce

45 Podstatou desáté a jedenácté otázky předkládajícího soudu je, zda má být pojem „příjemce služeb" vykládán v tom smyslu, že je možno usuzovat, že státní příslušník členského státu je příjemcem turistických služeb v jiném členském státě, již pouze z jeho přítomnosti na území delší než šest měsíců, i když nemůže dokázat ani bydliště, ani stálé ubytování a nemá ani peníze, ani zavazadla.

46 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že během zadržení ve druhém řízení žalobce v původním řízení nezmínil své postavení příjemce služeb, zejména coby turista. Omezil se totiž na to, že vnitrostátním orgánům sdělil, že se nachází v Nizozemsku 18 dnů a že se chce vrátit do Francie.

47 V tomto ohledu je třeba připomenout, že je věcí Soudního dvora poskytnout vnitrostátnímu soudu veškerý výklad práva Společenství, který může být užitečný pro rozhodnutí věci, jež mu byla předložena, ať už na něj odkazoval v položených otázkách, či nikoliv (viz rozsudky ze dne 12. prosince 1990, SARPP, C-241/89, Recueil, s. I-4695, bod 8, a ze dne 7. září 2004, Trojani, C-456/02, Recueil, s. I-7573, bod 38).

48 Ve světle této zásady je namístě konstatovat následující.

49 Platí sice, že právo pobytu státních příslušníků členského státu v jiném členském státě vyplývá přímo ze Smlouvy, nicméně hostitelský členský stát může vyžadovat po příslušnících Společenství dodržení určitých správních formalit za účelem uznání tohoto práva.

50 Pokud jde o příjemce služeb, praktické podmínky tohoto uznání jsou stanoveny směrnicí 73/148.

51 Z čl. 4 odst. 2 této směrnice vyplývá, že právo pobytu odpovídá délce plnění. Je-li tato doba delší než tři měsíce, členský stát, kde se plnění uskutečňuje, vydá oprávnění k pobytu k doložení pobytu. Je-li tato doba kratší nebo rovna třem měsícům, postačuje pro pobyt průkaz totožnosti nebo cestovní pas, s nímž dotyčná osoba vstoupila na území.

52 Mimoto podle článku 6 směrnice 73/148 mohou členské státy pro vydání oprávnění k pobytu vyžadovat od dotyčné osoby kromě předložení výše uvedených průkazů totožnosti pouze „doložení, že patří do jedné z kategorií osob uvedených v článcích 1 a 4" téže směrnice.

53 Je třeba připomenout, že jednak může být totožnost a státní příslušnost prokázána jinými prostředky (viz bod 25 tohoto rozsudku) a jednak že vzhledem k neupřesnění způsobu, kterým může dotyčná osoba doložit, že patří do jedné z kategorií uvedených v článcích 1 a 4 směrnice 73/148, je třeba shledat, že k tomuto prokázání může dojít každým vhodným způsobem (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 5. února 1991, Roux, C-363/89, Recueil, s. I-273, body 15 a 16).

54 Aniž by byly dotčeny otázky týkající se veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví, je úkolem státních příslušníků členského státu coby příjemců služeb, aby prokázali oprávněnost svého pobytu.

55 V případě, že státní příslušník členského státu není schopen prokázat, že jsou splněny podmínky práva pobytu pro příjemce služeb ve smyslu směrnice 73/148, hostitelský členský stát může přijmout opatření vyhoštění při dodržení omezení vyplývajících z práva Společenství.

56 V důsledku toho je namístě odpovědět na desátou a jedenáctou otázku, že je úkolem státních příslušníků členského státu, kteří pobývají v jiném členském státě coby příjemci služeb, aby prokázali oprávněnost svého pobytu. Pokud k prokázání nedojde, může hostitelský členský stát přijmout opatření vyhoštění při dodržení omezení vyplývajících z práva Společenství.

K nákladům řízení

57 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) **Článek 4 odst. 2 třetí pododstavec směrnice Rady 73/148/EHS ze dne 21. května 1973 o odstranění omezení pohybu a pobytu státních příslušníků členských států uvnitř Společenství v oblasti usazování a pohybu služeb je nutno vykládat v tom smyslu, že členský stát nemůže pro uznání práva pobytu příjemce služeb, který je státním příslušníkem jiného členského státu, vyžadovat předložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu tímto příslušníkem, pokud lze jeho totožnost a státní příslušnost jednoznačně prokázat jinými prostředky.**

2) **Článek 49 ES brání tomu, aby státní příslušníci členských států podléhali v jiném členském státě povinnosti předložit platný průkaz totožnosti nebo**

cestovní pas za účelem prokázání své státní příslušnosti, jestliže tento členský stát neukládá všeobecnou povinnost prokázat totožnost vlastním státním příslušníkům, kterým umožňuje, aby prokázali svou totožnost všemi prostředky, které připouští vnitrostátní právo.

3) **Opatření zadržení státního příslušníka jiného členského státu za účelem jeho vyhoštění přijaté z důvodu nepředložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu, i když nedošlo k ohrožení veřejného pořádku, představuje neodůvodněnou překážku volného pohybu služeb, a je tedy v rozporu s článkem 49 ES.**

4) **Je úkolem státních příslušníků členského státu, kteří pobývají v jiném členském státě coby příjemci služeb, aby prokázali oprávněnost svého pobytu. Pokud k prokázání nedojde, může hostitelský členský stát přijmout opatření vyhoštění při dodržení omezení vyplývajících z práva Společenství.**

Podpisy.